

Preken

Uitgave van de Opstandings- en Deterkerk

29 april 2012

4^e paaszondag

Handelingen 5: 12-25

Johannes 10:11-16

Gemeente van de Opgestane,

Op de kansel mag je niet aan politiek doen... maar toch: het mooiste moment voor mij in de voorbije week was dat ik in het late journaal minister De Jager fractiekamer na fractiekamer van het Tweede Kamergebouw af zag lopen, met één vraag: hoe kunnen wij sámen werken. Waar is verbinding mogelijk? Dat hebben we lang niet mogen zien. Lang hebben we in dit land de illusie gekoesterd dat vrijheid betekent dat iedereen zo hard mogelijk roept wat haar of zijn eigen mening is. Vrij zijn wij, zo meenden wij, als wij zo veel mogelijk van elkaar mogen verschillen. Het summum van vrijheid, van democratie, is als wij duidelijk aan konden geven waar wij van elkaar verschillen. Jij jouw hoogsteigen mening, zij haar hoogsteigen mening, en ik mijn hoogsteigenpersoonlijke mening. Deze week ging het ineens anders in de Tweede Kamer. De vraag was ineens niet: waar verschillen wij van elkaar? Maar: waar kunnen wij sámen werken? Waar is tussen jou en mij verbinding mogelijk? Een bevrijdende ervaring. Een paradoxale ervaring ook. Want juist de verbinding, de binding, het je binden aan elkaar bleek de kern van die bevrijding.

Over bevrijding gaat het vandaag: *'s Nachts opende een engel van de Heer echter de deuren van de gevangenis, bracht hen naar buiten en zei: 'Kom op, ga staan in de tempel en spreek daar tot het volk uit: alles wat dit leven aangaat.'*

Kom, ga staan, spreek van leven.

Dat is bevrijding volgens de Schrift. Als Petrus en de andere leerlingen uit de gevangenis worden bevrijd krijgen ze direct een opdracht mee: Kom, ga staan, spreek van leven.

Vrijheid is in de Bijbel nooit een doel middel. Vrijheid is een middel. Waartoe ben je vrij?

Vrijheid in de Bijbel is altijd vrijheid tot. Vrijheid tot leven. Vrijheid tot samenleven.

Vrijheid anno 2012 is, zo denken we vaak, dat ik mag denken wat ik wil, dat ik alles mag zeggen wat ik denk, en dat ik alles mag doen wat ik zeg. Dat is het vrijheidsbegrip van mensen die vooral naar zichzelf kijken. Ik moet mogen. Ik moet álles mogen. Maar dit individuele vrijheidsbegrip wordt een problematisch vrijheidsbegrip zodra ik deze wereld moet delen met een ander – die net zo vrij wil zijn als ik, die net zo veel recht heeft op haar of zijn vrijheid als ik. Want wat doen we dan als onze vrijheden botsen? Schik ik dan in, of schik jij dan in? Of kunnen we zo ver uit elkaar gaan wonen dat we van elkaars vrijheid geen last hebben? Op het Finse platteland voelen mensen zich in hun vrijheid aangetast zodra ze vanuit hun huis het huis van de burennabuur kunnen zien. Heerlijk moet dat zijn, als je zo veel ruimte hebt. Maar met 16-miljoen in een klein landje wordt dat wat moeilijker. Dan kan je elkaar niet ontwijken. En dan is jouw vrijheid dus onontkoombaar het einde van de mijne... of omgekeerd, liever omgekeerd natuurlijk.

In de praktijk van leven en samenleven blijkt dit individuele vrijheidsbegrip een tamelijk problematisch vrijheidsbegrip. Om niet te zeggen, een armzalig vrijheidsbegrip. Wat is dat voor vrijheid als die niet meer inhoudt dan dat wij van mening mogen verschillen? Wat is dat voor vrijheid als die een probleem wordt zodra ik een medemens tegenkom? Wat is dat voor vrijheid, als de vrijheid van de één het probleem is van de vrijheid van de ander ?

Onze samenleving is hard aan een nieuwe definitie van vrijheid toe. Kunnen we vrijheid ook definiëren op een andere, op een rijkere manier?

In de voorbereiding van huwelijksluitingen maak ik gebruik van een boekje waarin ik door de jaren heen allerhande teksten heb verzameld. Soms gaan er teksten uit, soms komen er teksten bij. Onder andere worden in dat boekje een aantal inleidende teksten aangereikt, voor in de kerkdienst, waarin we wat woorden zoeken om iets te vertellen van het wonder van twee mensen samen. Vroeger kende de kerk daarvoor één vast formulier, maar anno nu geef je het paar natuurlijk keuzevrijheid.

Het wonderlijke deed zich voor dat in die vrijheid van keuze bijna alle paren kozen voor hetzelfde 'formulier'. Doorgevraagd waren het steeds dezelfde zinnen die in het bijzonder de verschillende paren aanspraken: "Heb elkaar lief, maar blijf ook jezelf... Deel je leven met elkaar zonder elkaar de vrijheid te ontnemen". Mooie zinnen. Ware zinnen. Maar ergens klopte naar mijn gevoel iets niet. Het heeft toch iets vreemds dat mensen het veilig stellen van de ruimte voor zichzelf als kern benoemen van de belofte van trouw aan de ander. En dat niet één keer, maar steeds weer.

Onze samenleving, in het groot én in het klein, in de wereld van media en politiek, maar ook in de wereld van de woonkamer, of misschien zelfs wel de lift, die we delen, heeft een rijker

vrijheidsbegrip nodig. Vrij zijn jij en ik pas als we samen een weg vinden om te gaan. Vrij zijn jij en ik pas als het samen lukt, en niet slechts apart. Echt vrij ben ik pas als ik goed kan doen, als ik wegen zie om goed te zijn voor jou. Vrij is een samenleving pas als we elkaar niet tot probleem zijn, maar als we wegen vinden om samen keuzes te maken, die zo goed mogelijk zijn voor alle mensen die door die keuzes worden geraakt. Vrijheid van meningsuiting is dan dus niet de vrijheid om álle woorden te spreken. Dat is hoogstens een begin. Maar echte vrijheid van meningsuiting is dat wij in staat zijn om de goede woorden te spreken. Goede woorden, heilzame woorden, troostende woorden. Woorden die wegen wijzen. Woorden waarmee we elkaar bereiken. Woorden die worden verstaan. Woorden die vertellen van liefde. Woorden die vrede scheppen. Woorden die rust brengen. Echt vrij zijn mensen als ze verbanden kunnen scheppen, verbindingen kunnen aangaan, met elkaar verbond kunnen sluiten, zodat ze goed kunnen doen aan elkaar. Echt vrij zijn wij als wij, met alle verschillen die er tussen ons bestaan, toch een weg gaan zien voor samen. Echt vrij zijn wij als wij tot elkaar kunnen spreken van leven! “Kom, ga staan, spreek van leven.” En een schaduw is al genoeg om heil te bewerken.

In de weken na Pasen lezen wij de verhalen van de leerlingen van de Opgestane. Het verhaal van Opstanding gaat door, zo mag keer op keer blijken. Mag het zo lijken dat alles vast zit, de gevangenis goed op slot, bewakers voor de deur... bij nader inzien treffen we de leerlingen van de Opgestane daar toch niet meer aan. Dat soort beklemming heeft afgedaan waar de Opstanding regeert. Wat zoekt u de vrijen bij de gevangenen? Zij zijn niet hier. Leerlingen van de Opgestane staan op. En ze spreken. Woorden van verbinding. Woorden die wegen wijzen voor sámen. Woorden van leven.

Amen

(ds. J.D. Zuurmond)